

ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΟΥ ΠΡΟΣΚΥΝΗΜΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΜΕΤΑΞΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
&
ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΥ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ και
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Στην Αθήνα σήμερα την 19η του μηνός Ιουνίου του έτους 2024 τα κάτωθι Συμβαλλόμενα Μέρη:

- Το Υπουργείο Τουρισμού, εκπροσωπούμενο από την Υπουργό Τουρισμού κυρία Όλγα Κεφαλογιάννη και την Υφυπουργό Τουρισμού και Πρόεδρο της Κοινής Συντονιστικής Επιτροπής Προσκυνηματικού Τουρισμού κυρία Ελένη Ράπτη, σύμφωνα με το Π.Δ. 79/2023 “Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών, Υφυπουργών” (ΦΕΚ Α’ 131/27.06.2023) και την υπ’αριθμ. 755/2023 Απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Τουρισμού “Ανάθεση Αρμοδιοτήτων στην Υφυπουργό Τουρισμού Ελένη Ράπτη” (ΦΕΚ Β’ 4440/10.07.2023) (εφεξής αποκαλούμενο «Υπουργείο Τουρισμού»)

και

- Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, δια του Μητροπολίτου Ρόδου κ.κ. Κύριλλου Β’
- Η Εκκλησία της Ελλάδος, δια του Μητροπολίτου Δωδώνης κ.κ. Χρυσοστόμου
- Η Εκκλησία της Κρήτης, δια του Μητροπολίτου Ιεραπύτνης και Σητείας κ.κ. Κύριλλου
(εφεξής αποκαλούμενες «οι εν Ελλάδι Εκκλησίες»)

Συμφωνούν και συναποδέχονται τα ακόλουθα:

Προοίμιο

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναγνωρίζουν ότι ο Τουρισμός αποτελεί βασικό πυλώνα του πολιτισμού, της ιστορίας, της οικονομικής ανάπτυξης, των ηθών και των εθίμων της Ελλάδας και εκφράζουν ταυτόχρονα την κοινή πρόθεσή τους να προωθήσουν περαιτέρω την συνεργασία τους στον τομέα του Θρησκευτικού Προσκυνηματικού Τουρισμού, όπως αυτός ορίζεται ως ειδική μορφή τουρισμού στο νόμο 4582/2018, σε συνδυασμό με την ΚΥΑ 67659/09.12.2013 (ΦΕΚ Β' 3155).

Ήδη από το έτος 2013, το Υπουργείο Τουρισμού, εκπροσωπούμενο από την Υπουργό Τουρισμού κυρία Όλγα Κεφαλογιάννη και οι εν Ελλάδι Εκκλησίες, είχαν καταρτίσει επιμέρους Πρωτόκολλα Συνεργασίας με στόχο την προστασία, την ανάδειξη και την προβολή σημαντικών θρησκευτικών μνημείων, τόπων, περιοχών και προσκυνημάτων της χώρας μας, την προσέλκυση και ανάπτυξη των ταξιδιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος, την συνεχή βελτίωση της γενικότερης τουριστικής εικόνας της χώρας μας, στο εσωτερικό και το εξωτερικό, την αύξηση και επιμήκυνση της περιόδου επισκεψιμότητας και την εν γένει βελτίωση των υπηρεσιών προς τους επισκέπτες.

Με την με υπ' αριθμ. 20494/03.11.2023 (ΑΔΑ 62ΦΙ465ΧΘΟ-02Η) απόφαση της Υφυπουργού Τουρισμού συγκροτήθηκε η Κοινή Συντονιστική Επιτροπή Προσκυνηματικού Τουρισμού, με έργο, μεταξύ άλλων, την στοχευμένη ανάπτυξη και προώθηση του θρησκευτικού και προσκυνηματικού τουρισμού στην Ελλάδα και την ανανέωση των πρωτοκόλλων συνεργασίας του έτους 2013, για τον σχεδιασμό και την ανάληψη κοινών και ενιαίων δράσεων στον τομέα του Θρησκευτικού Προσκυνηματικού Τουρισμού.

Στο πλαίσιο του έργου της εν λόγω Κοινής Συντονιστικής Επιτροπής Προσκυνηματικού Τουρισμού, ήδη σήμερα με το παρόν τα Συμβαλλόμενα Μέρη συμφωνούν τα ακόλουθα:

Άρθρο 1

Γενικό Πλαίσιο Συνεργασίας

1.1 Το Υπουργείο Τουρισμού είναι ο καθ' ύλην αρμόδιος κυβερνητικός φορέας που χαράσσει την τουριστική πολιτική της χώρας και ταυτόχρονα φροντίζει για την ανάπτυξη, την προβολή και την προώθηση του ελληνικού τουρισμού. Στόχος του Υπουργείου είναι η συνεργασία των δράσεων μεταξύ των φορέων του ευρύτερου δημοσίου τομέα αλλά και του

ιδιωτικού, για την αποτελεσματικότερη διαχείριση των τουριστικών πόρων της χώρας μας. Ειδικότερα δε, το Τμήμα Ειδικών Μορφών Τουρισμού της Διεύθυνσης Στρατηγικού Σχεδιασμού είναι αρμόδιο για τη λήψη μέτρων και τη διαμόρφωση ρυθμίσεων για την ανάπτυξη ειδικών μορφών τουρισμού, όπως ο θρησκευτικός προσκυνηματικός τουρισμός και τη διαμόρφωση και εξασφάλιση του θεσμικού πλαισίου για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων που αξιοποιούν αυτά τα πολιτιστικά, ιστορικά, θρησκευτικά, λαογραφικά, αρχιτεκτονικά και γαστρονομικά στοιχεία και χαρακτηριστικά κάθε περιοχής.

1.2 Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, η Εκκλησία της Ελλάδος δια των Ιερών Μητροπόλεων Αυτής και δια του Συνοδικού Γραφείου της Αναπτύξεως των Προσκυνηματικών Περιηγήσεων, καθώς και η Εκκλησία της Κρήτης, δια της Ιεράς Αρχιεπισκοπής και των Ιερών Μητροπόλεων Αυτής και δια της Συνοδικής Επιτροπής Θρησκευτικού Τουρισμού, υπό την ποιμαντική διοίκηση, αρμοδιότητα και νομική τους ευθύνη, διαχειρίζονται τους σημαντικούς θρησκευτικούς πόρους, που αποτελούν την κληρονομιά της Ελλάδας και οριοθετούν μια μοναδική τουριστική θεματική ενότητα, που εμπλουτίζει το ήδη υπάρχον τουριστικό προϊόν της Ελλάδας. Οι ιεροί τόποι των εν Ελλάδι Εκκλησιών δεν είναι κλειστοί ή διαθέσιμοι μόνο για τους πιστούς, αλλά ανοικτοί και προσβάσιμοι σε όλους, τηρώντας τις αρχές του σεβασμού της ιερότητας και μοναδικότητας του χώρου, της κοσμιότητας και της ευπρέπειας.

1.3 Ο Θρησκευτικός Προσκυνηματικός Τουρισμός, ως ειδική μορφή τουρισμού που αναγνωρίζεται στο ν. 4582/2018, περιλαμβάνει δράσεις όπως το προσκυνηματικό ταξίδι, την πολιτιστική επίσκεψη σε τόπους και θρησκευτικά μνημεία, τη συμμετοχή στις διάφορες εκφράσεις της λατρευτικής ζωής του ιερού τόπου και τη συμμετοχή ή παρακολούθηση άλλων συναφών δραστηριοτήτων (πχ. Συνέδρια, Συμπόσια, Ημερίδες, Κατασκηνώσεις, Εκπαιδευτικά Προγράμματα, Επιστημονική Έρευνα, Εκδηλώσεις Τεχνών κλπ.).

Άρθρο 2

Στόχοι και Υλοποίηση Συνεργασίας

2.1 Η συνεργασία των Συμβαλλομένων Μερών έχει τους εξής στόχους :

- την ανάδειξη και διατήρηση θρησκευτικών και λατρευτικών στοιχείων της Ελλάδας
- την προσέλκυση και ανάπτυξη των ταξιδιών θρησκευτικού ενδιαφέροντος

- την αύξηση της τουριστικής ζήτησης προσκυνηματικού τουρισμού και συναφών δραστηριοτήτων σε αγορές-δεξαμενές για τον Ελληνικό Τουρισμό που θα συμφωνηθούν από κοινού
- τη συνεχή βελτίωση της γενικότερης τουριστικής εικόνας της χώρας τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό
- την αύξηση και την επιμήκυνση της περιόδου επισκεψιμότητας
- την παροχή των βέλτιστων υπηρεσιών στους επισκέπτες.

2.2 Στο πλαίσιο των ανωτέρω στόχων, τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα καταρτίσουν από κοινού ένα Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσεων Ανάδειξης, Προώθησης και Προβολής, το οποίο θα υλοποιείται με βάση τις διαθέσιμες οικονομικές πιστώσεις.

Άρθρο 3

Πεδία συνεργασίας

3.1 Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα σχεδιάσουν και υλοποιήσουν δράσεις για την προστασία, ανάδειξη, προβολή και προώθηση των ιερών μνημείων και του περιβάλλοντος χώρου αυτών και της ευρύτερης περιοχής, καθώς και για την παραγωγή και την προώθηση, μέσω της ανταλλαγής προγραμμάτων, κατάλληλου και εξειδικευμένου προωθητικού και διαφημιστικού υλικού, εκδόσεων, ταινιών, και άλλων σύγχρονων και καινοτόμων επικοινωνιακών μέσων, σύμφωνα και με την εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία της χώρας.

Τα πεδία συνεργασίας περιλαμβάνουν ενδεικτικά τις ακόλουθες δράσεις:

- Καταγραφή των σημαντικότερων προσκυνηματικών μνημείων και θρησκευτικών προορισμών από τις εν Ελλάδι Εκκλησίες (μεμονωμένα είτε σε συνεργασία), με τις απαραίτητες χρηστικές πληροφορίες που από κοινού θα συμφωνηθούν
- Μέριμνα για την ανάρτηση του ανωτέρω πληροφοριακού υλικού στο διαδίκτυο από το Υπουργείο Τουρισμού, σε συνεργασία με τα νομικά πρόσωπα και τους Οργανισμούς που εποπτεύει. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο, το Συνοδικό Γραφείο της Αναπτύξεως των Προσκυνηματικών Περιηγήσεων της Εκκλησίας της Ελλάδος και η Συνοδική Επιτροπή Θρησκευτικού Τουρισμού της Εκκλησίας της Κρήτης αντιστοίχως, θα μεριμνήσουν για τη δημιουργία υπερσυνδέσμου (link) ως προς το άνω πληροφοριακό υλικό στις επίσημες ιστοσελίδες τους.

- Επιμέλεια του ανωτέρω υλικού από τα Συμβαλλόμενα Μέρη για την παραγωγή, προβολή, ανάδειξη, και κυκλοφορία θεματικών εκδόσεων, οδηγών και φυλλαδίων στην ελληνική και σε άλλες γλώσσες.
- Προώθηση του υλικού σε διαδικτυακά ειδικευμένα sites και ιστότοπους για την ανάδειξη, ανάπτυξη και προβολή των δραστηριοτήτων του προσκυνηματικού τουρισμού.
- Συμμετοχή των Συμβαλλόμενων Μερών σε τουριστικές εκδηλώσεις, που θα διοργανώνονται είτε από το κάθε Συμβαλλόμενο Μέρος ξεχωριστά, είτε από τρίτους – συνέδρια, τουριστικές εκθέσεις, θεματικές εκδηλώσεις, και άλλα γεγονότα – στην Ελλάδα.
- Πρόσκληση δημοσιογράφων εκκλησιαστικού, τουριστικού, εκπαιδευτικού και ελεύθερου ρεπορτάζ και επαγγελματιών του τουρισμού ανά τακτά χρονικά διαστήματα, με σκοπό την προβολή των ανωτέρω.
- Ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πρακτικής εμπειρίας, πληροφοριών και στατιστικών στοιχείων, καθώς και από κοινού έκδοση σχετικών επιστημονικών μελετών.

3.2. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα συνεργάζονται για τις κοινές προγραμματισμένες δράσεις, με στόχο την εκτενέστερη και πολύπλευρη προβολή του προσκυνηματικού τουρισμού, κατά περίπτωση, με τα συναρμόδια Υπουργεία, τις κατά τόπους Πρεσβείες της Ελλάδος, τα Γραφεία Εξωτερικού του Ε.Ο.Τ., τις Περιφέρειές, τους Ο.Τ.Α., τα διάφορα επαγγελματικά τουριστικά όργανα, ενώσεις και φορείς (όπως ΞΕΕ, ΣΕΤΕ, ΗΑΤΤΑ, ΠΟΞ, ΣΕΕΔΔΕ, ΓΕΠΟΕΤ, ΠΟΔΙΞ κ.ά.) και άλλους συναρμόδιους Φορείς και Οργανισμούς, εντός και εκτός Ελλάδος.

3.3. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα μεριμνήσουν για την εκπαίδευση και κατάρτιση, τη διάχυση και την αξιολόγηση γνώσεων σε στελέχη των Συμβαλλομένων Μερών, καθώς και σε στελέχη και προσωπικό τουριστικών επιχειρήσεων, ξεναγούς και άλλους εργαζόμενους, που θα ασχολούνται με τις δραστηριότητες και του προσκυνηματικού τουρισμού.

3.4. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα ενθαρρύνουν και θα υποστηρίζουν τη δημιουργία ικανοποιητικών υποδομών πρόσβασης προς τα θρησκευτικά μνημεία, την κατασκευή – κατά περιοχή θρησκευτικού προορισμού – νέων καταλυμάτων και την ανακαίνιση αυτών, καθώς και την ανάπτυξη των πάσης φύσεως συναφών υποστηρικτικών δραστηριοτήτων και υπηρεσιών, τηρώντας πάντοτε τις αρχές της αειφορικότητας, τους κανονισμούς και τις αρχές της προστασίας του φυσικού πλούτου και του περιβάλλοντος, σεβόμενοι τις ιδιαιτερότητες και τον υπάρχοντα χαρακτήρα του φυσικού τοπίου κάθε θρησκευτικού χώρου.

3.5. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα ενθαρρύνουν και θα υποστηρίζουν πρωτοβουλίες και δράσεις για τη διατήρηση και ανάδειξη της τοπικής παράδοσης, των λατρευτικών δηλαδή ηθών και εθίμων, συμπεριλαμβανομένων και των θρησκευτικών και μοναστηριακών ειδικών, κατά περίπτωση, διατροφικών συνηθειών.

3.6. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη, σε συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές, θα επιμελούνται τη διευκόλυνση, κατά περίπτωση, των επισκεπτών – προσκυνητών σχετικά με την έκδοση ταξιδιωτικής άδειας διακίνησης (βίζας), όπου αυτή απαιτείται, καθώς και τη διακίνηση εντός της Ελλάδος των οργανωμένων ομάδων προσκυνητών – επισκεπτών.

3.7. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα συνεργάζονται σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και θα συμμετέχουν – κατά περίπτωση – σε συναντήσεις, συνέδρια και φόρα των διεθνών θρησκευτικών και μη οργανισμών, με ενδιαφέρον ή δραστηριότητα στον τουρισμό, καθώς και των εξειδικευμένων διεθνών τουριστικών οργανισμών.

3.8. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη θα ενθαρρύνουν τη συνεργασία και τις δραστηριότητες όλων των αρμοδίων φορέων, τουριστικών και άλλων επιχειρήσεων, είτε του δημόσιου είτε του ιδιωτικού τομέα, για την επίτευξη των στόχων του παρόντος.

Άρθρο 4

Συντονισμός

4.1. Αρμόδια για τον συντονισμό, την παρακολούθηση και την κατά περίπτωση αναθεώρηση ή επικαιροποίηση των δράσεων που θα υλοποιούνται στο πλαίσιο του παρόντος Πρωτοκόλλου και του Ολοκληρωμένου Σχεδίου Δράσεων Ανάδειξης, Προώθησης και Προβολής του Άρθρου 3, θα είναι η Κοινή Συντονιστική Επιτροπή Προσκυνηματικού Τουρισμού, στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι όλων των Συμβαλλομένων Μερών. Τα σχετικά θέματα που θα αφορούν δράσεις που υλοποιούνται στο πλαίσιο του παρόντος Πρωτοκόλλου θα συζητούνται και θα αποφασίζονται κατά τις συνεδριάσεις της ως άνω Επιτροπής.

4.2. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν να ενημερώνουν αλλήλους και να συμβάλλουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, στην επιτυχή υλοποίηση των δράσεων που συμφωνούνται με το παρόν Πρωτόκολλο.

Άρθρο 5

Λοιπές Διατάξεις

- 5.1. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη εκφράζουν, δια της υπογραφής του παρόντος, την αδιάπτωτη βούλησή τους να δώσουν περαιτέρω ώθηση στην ανάπτυξη του προσκυνηματικού τουρισμού.
- 5.2. Το παρόν Πρωτόκολλο τίθεται σε ισχύ από την ημερομηνία της υπογραφής από τα Συμβαλλόμενα Μέρη και δύναται να τροποποιηθεί με την αμοιβαία γραπτή συναίνεση των Συμβαλλομένων Μερών.
- 5.3. Με την υπογραφή του παρόντος Πρωτοκόλλου καταργείται κάθε προγενέστερο Πρωτόκολλο μεταξύ του Υπουργείου Τουρισμού και των λοιπών συμβαλλομένων μερών για τον προσκυνηματικό τουρισμό.
- 5.4. Οποιαδήποτε διαφωνία ή διαφορά που τυχόν προκύπτει από την εφαρμογή του παρόντος Πρωτοκόλλου, θα διευθετείται μέσω των άμεσων διαβουλεύσεων και διαλόγου μεταξύ των Συμβαλλομένων Μερών.
- 5.5. Σε πίστωση των ανωτέρω, συνετάγη το παρόν σε τέσσερα όμοια αντίτυπα και υπογράφεται όπως ακολουθεί.

Αθήνα, 19 Ιουνίου 2024

ΓΙΑ ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η Υπουργός Τουρισμού

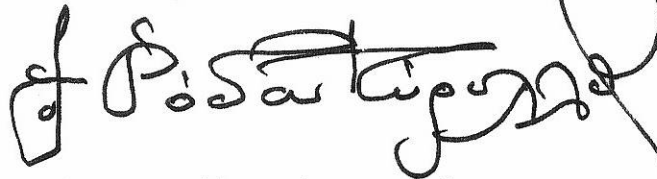
Όλγα Κεφαλογιάννη

Η Υφυπουργός Τουρισμού

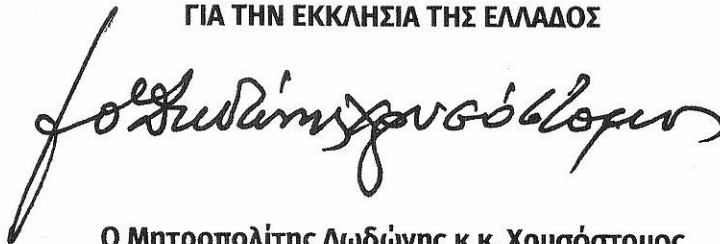
Ελένη Ράππη

ΓΙΑ ΤΟ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

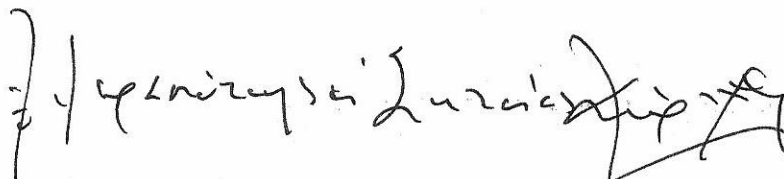
Ο Μητροπολίτης Ρόδου κ.κ. Κύριλλος Β΄

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ο Μητροπολίτης Δωδώνης κ.κ. Χρυσόστομος

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Ο Μητροπολίτης Ιεραπότνης και Σητείας κ.κ. Κύριλλος